

Muudatusettepanekud täitemenetluse seadustiku ning tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu – 726 SE juurde

Riigikogu menetluses on täitemenetluse seadustiku ning tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 726 SE, mida Justiits- ja Digiministeerium palub muuta järgmiselt.

1. Muuta eelnõu § 1 (täitemenetluse seadustiku (*TMS*) muutmine) punkti 3 ja sõnastada see järgmiselt:

„**3)** paragrahvi 63 lõiked 4, 9 ja 10 tunnistatakse kehtetuks;“.

Selgitus: muudatusega parandatakse eelnõusse jäänud viga. Eelnõu § 1 punktiga 7 muudetakse TMS-i § 63 lõike 12 sõnastust, seega tuleb eelnõu punktis 3 kehtetuks tunnistatavate lõigete hulgast jätta välja TMS-i § 63 lõige 12.

2. Muuta eelnõu § 1 (TMS-i muutmine) punkti 4 ja sõnastada see järgmiselt:

„**4)** paragrahvi 63 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Täitmisregistri põhimääruse kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega, milles sätestatakse registri pidamise kord, sealhulgas:

- 1) andmeandjad ja nendelt saadavad andmed;
- 2) täpne andmekoosseis;
- 3) vastutava töötleja ülesanded;
- 4) volitatud töötlejad ja nende ülesanded;
- 5) andmete juurdepääsu ja andmete väljastamise kord;
- 6) käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 4 nimetatud infovahetuskanali kaudu päringute tegemise ja andmete töötlemise kord;
- 7) andmete säilitamise täpsemad tähtajad;
- 8) konto avamise elektroonilise kontrollimise kord ja tehnilised nõuded;
- 9) muud korralduslikud küsimused.“;“.

Selgitus: muudatusega täpsustatakse õigusselguse huvides eelnõus sisalduvat TMS-i muudatust, milles sätestatakse selgemalt volitusnorm täitmisregistri põhimääruse kehtestamiseks.

Eelnõukohase seadusega tunnistatakse kehtetuks TMS-i § 63 lõikes 4 sätestatud ministri volitusnorm täitmisregistri volitatud töötleja nimetamiseks. See volitusnorm tuuakse lõikesse 5 (uus punkt 4).

Kuna täitmisregister võimaldab infovahetuskanalina muu hulgas teha krediidi- ja makseasutuse valduses olevate andmete kohta päringuid seadusest tuleneva ülesande täitmiseks, lisatakse õigusselguse huvides asjakohane täpsustus ka volitusnormi (uus punkt 6).

3. Muuta eelnõu § 1 (TMS-i muutmine) punkti 5 ja jätta § 63 lisatavast lõikest 5¹ välja tekstiosa „, volitatava“.

Selgitus: algselt oli täitmisregistris ette nähtud ka volitatava isikuandmete töötlemine, kuid vajadust selle järele enam ei ole, sest otstarbekam on register liidestada riigis kasutusel oleva keskse lahendusega. Täitmisregistri kasutamiseks antakse edaspidi volitusi keskses volituste haldamise infosüsteemis Pääsuke¹. Seega ei arendata täitmisregistris volituste andmise funktsiooni ja volitatavate andmeid registris ei töödeldaks.

4. Täiendada eelnõu § 1 (TMS-i muutmine) punktiga 10 järgmises sõnastuses:

„10) paragrahvi § 63² lõige 3 tunnistatakse kehtetuks;“.

Selgitus: TMS-i § 63² lõike 1 kohaselt peab Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda (*Koda*) kohtutäiturite tööks vajalikku infosüsteemi, mis võimaldab digitaalset andmevahetust teiste andmekogudega. Sama paragrahvi lõige 3 seab andmevahetuse selle infosüsteemi kaudu kohtutäituritele kohustuslikuks. Muudatusega kaotatakse see kohustus, sest sätte rakendamine on osutunud mitmel põhjusel probleemiks.

Nimetatud nõude täitmiseks peab Koda üleval x-tee vahendusserverit, mis võimaldab kohtutäiturite infosüsteemidel edastada x-tee kaudu päringuid ja mida tegelikkuses kasutab vaid väike osa kohtutäitureid. Vahendusserver võtab vastu kohtutäituri päringu, suunab selle x-teele vajalikule andmekogule ja tagastab saadud vastuse kohtutäiturile. Mitmed kohtutäiturid suhtlevad endiselt teatud ulatuses riiklike andmekogudega ka otse ega kasuta selleks Koja infosüsteemi. Koja kinnitusel on vahendusserveri rakendamine ja ülalpidamine kulukas (ca 56 500 eurot aastas) ning selle töö sedavõrd aeglane, et ei suudaks tagada kõigi kohtutäiturite päringute korral teabe tõhusat liikumist. Kahe suurema kohtutäituri büroo statistika kohaselt tehakse vahendusserveri kaudu päevas keskmiselt 250 000 – 270 000 x-tee päringut, mis aastas teeb kokku ligikaudu 80–90 miljonit päringut. Selline maht tekitab märkimisväärse koormuse Koja IT-taristule, suurendades hooldus- ja jooksevkulude riske ning tõrgete tõenäosust. Kui tulevikus peaks vahendusserverit kasutatavate kohtutäiturite arv veelgi kasvama, kasvaks süsteemi koormus mitu korda.

Üks muudatuse eesmärke on tagada täitmisregistri andmete kvaliteet. Kuna täitmisregistrisse täitemenetluse andmete edastamise protsess kuulub samuti TMS-i § 63² lõike 3 kohaldamisalasse, tekib olukord, kus täitmisregistri täismahus käivitamisel ei jõua täitemenetluste andmed kohtutäituritelt otse täitmisregistrisse, vaid peavad sinna liikuma Koja infosüsteemi kaudu. Täitmisregistri käivitamise ettevalmistamisel on andmevahetusel ilmnunud kitsaskohti, mis viitavad, et andmete mitmekordne edastamine ja töötlemine võivad vähendada andmete kvaliteeti. Tehniliselt on otstarbekam, et andmed jõuavad registrisse otse, ilma vahenduseta. Nende kohtutäiturite puhul, kelle büroo infosüsteem ei võimalda automatiseeritud andmevahetust täitmisregistriga, pakub Koda ka edaspidi andmete edastamise teenust, kuid selle kasutamine ei ole enam kohustuslik.

Lisaks on muudatus vajalik kohtutäituritele, kes soovivad arendada ja hallata ise oma tööks vajalikke infosüsteeme ning luua iseseisvalt andmeliidestusi. Kohtutäiturid saavad edaspidi uusi teenuseid kasutusele võtta oma tehniliste võimete kohaselt ja sõltumata sellest, kas ja millal vastav teenus Koja x-tee serverisse lisatakse. Seega toetab muudatus kohtutäiturite infosüsteemide iseseisvust ja uuendusvõimet ning seeläbi täitemenetluse tõhusust.

¹ [Keskne volituste haldamise infosüsteem Pääsuke | RIA.](#)

Koja infosüsteemi kui kohustusliku vahelüli kasutamise nõude tühistamise vajadusele on viidanud nii Koda ise kui ka mitu kohtutäiturit kes on oma tööks arendanud tõhusad infosüsteemid, mis tagavad nende töö tulemuslikkuse. Kojale ja kohtutäituritele tähendab kehtiv nõue lisakoormust, mis ei anna otseühendustega võrreldes paremat tulemust. Koda on olukorras, kus peab teenindama üksiku kohtutäituri tellimust ametikogu ühise ressursi arvelt, samas oleks seda otstarbekam kasutada ühiste infosüsteemide arenduseks, et edendada paljude või kõigi kohtutäiturite tööd.

Samas on oluline, et Koja põhiülesannete täitmiseks, sh järelevalve tegemine, täitemenetluse toimikute üleandmise korraldamine ning riigi poolt täitemenetluses makstavate tasude ja toetuste kontroll, oleks Koja infosüsteemis olemas minimaalne teave kõigi täitemenetluste kohta. Selle tagamiseks tehakse vajalikud õiguslikud muudatused kohtutäituri seadusesse.

Kokkuvõtvalt mõjutab muudatus positiivselt täitmisregistri andmete kvaliteeti (ei teki ebavajalikku samade andmete mitmekordset edastamist). Samuti avaldab muudatus mõju kohtutäiturite arengule ja tõhusamale tööle ning Koja IT-kuludele, mis vähenevad, kuna vahendusserveri kasutamise vajadus kaob. Süsteem muutub paindlikumaks, töökindlus suureneb ning nüüdisaegsete tehniliste lahenduste kasutamine soodustab innovatsiooni. Kohtutäituri seadusesse tehtav muudatus tagab, et kohtutäituri esitavad Kojale vajalikul hulgal täitemenetluse andmeid.

5. Täiendada eelnõu § 1 (TMS-i muutmise) punktiga 11 järgmises sõnastuses:

„11) paragrahvi 115 lõike 3 esimeses lauses asendatakse sõnad „elektrooniliselt kohtutäituritele kasutamiseks kohustusliku infosüsteemi“ sõnaga „täitmisregistri“;“.

Selgitus: TMS-i § 115 reguleerib sissenõude pööramist võlgniku kontole. TMS-i § 115 lõike 3 esimese lause kohaselt edastatakse arestimisakt krediidi- ja makseasutusele elektrooniliselt kohtutäituritele kasutamiseks kohustusliku infosüsteemi vahendusel. Sarnaselt eelmises punktis esitatud muudatusettepanekule ja põhjendustele ei ole Koja peetava infosüsteemi kasutamise kohustus asjakohane ka arestimisaktide edastamisel. Arestid tuleb täitmisregistriga liidestunud krediidi- ja makseasutusele edastada täitmisregistri kaudu ja sellekohane säte tuuakse õigusselguse huvides täitmisregistri põhimäärusest seadusesse.

6. Täiendada eelnõu § 1 (TMS-i muutmise) punktiga 12 järgmises sõnastuses:

„12) paragrahvi 115 täiendatakse lõigetega 4¹ ja 4² järgmises sõnastuses:

„(4¹) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud korda kohaldatakse ka juhul, kui arest tuleb seada viisil, mida täitmisregister ei võimalda.

(4²) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud viisil edastatud arestimisakti alusel seatud aresti haldamisega seotud toimingute taotlused edastatakse täitemenetluse lõpuni täitmisregistri väliselt. Krediidi- ja makseasutus kohustub aresti haldamisega seotud taotluse vastu võtma paber kandjal või digitaalallkirjastatult ning korraldama selle viivitamata täitmise.“.

Selgitus: kui arest tuleb seada viisil, mida täitmisregister ei võimalda, kehtib sama kord nagu siis, kui krediidi- ja makseasutus ei kasuta täitmisregistrit: arestimisakt tuleb vastu võtta paber kandjal või digitaalallkirjastatult ning korraldada arestimisakti viivitamata täitmine. Ühtlasi on krediidi- ja makseasutusel kohustus kohtutäiturit viivitamata teavitada, kui arestitud kontol

puuduvad arestimise hetkel vahendid arestimisakti täitmiseks. Kohtutäiturile kaasneb kohustus edastada võlgnikule arestimisakt viivitamata pärast seda, kui talle on teatavaks saanud arestimisakti osaline või täielik täitmine. Selline juhtum on näiteks see, kui arest tuleb seada muus valuutas kui eurodes. Täitmisregistris ei ole praegu tehnilist võimalust muus valuutas areste seada.

Täitmisregistri väliselt paberkandjal või digitaalselt allkirjastatult krediidi- või makseasutusele edastatud arestimisaktide alusel seatud arestide haldamisega seotud toimingute taotlused (näiteks aresti muutmine või tühistamine) edastatakse täitemenetluse lõpuni täitmisregistri väliselt. Krediidi- ja makseasutus kohustub aresti haldamisega seotud taotluse vastu võtma paberkandjal või digitaalallkirjastatult ning korraldama selle viivitamata täitmise. Täitmisregistri kaudu edastatud arestimisaktide täitmine ja aresti haldamine toimub ilma viivitusega, automatiseeritult. Kuna kehtib põhimõte, et areste tuleb kohelda võrdselt, hoolimata nende edastamise kanalist, tuleb täitmisregistri väliselt paberkandjal või digitaalselt allkirjastatult krediidi- või makseasutusele edastatud arestimisakt vastu võtta ja täita viivitamata (TMS § 115 lõige 4). Samuti tuleb viivitamata täita täitmisregistri väliselt edastatud arestimisaktide haldamisega seotud taotlused.

Arestimisakt võib olla täitmisregistri väliselt paberkandjal või digitaalselt allkirjastatult krediidi- või makseasutusele edastatud kolmel juhul:

1. arestimisakt edastati enne elektroonilise arestimissüsteemi e-arest (*e-arest*)² kasutusele võtmist (vanad täitemenetlused);
2. arestimisakt tuleb edastada krediidi- ja makseasutusele, kes ei kasuta täitmisregistrit;
3. arest tuleb seada viisil, mida täitmisregister ei võimalda.

Registriväliselt seatud arestide ja nende haldamisega seotud andmeid ei tooda täitmisregistrisse üle, sest tagantjärele andmete muutmine võib kahjustada andmete kvaliteeti ja tekitada segadust, sh võib juhtuda, et arest kaotab õige järjekoha. Samuti kaasneks vanade andmete üle toomisega suur kulu – see nõuaks nii eraldi IT-arendust kui ka mahukat käsitööd. Selline aja- ja rahakulu ei oleks põhjendatud, sest arestid saab lõpuni menetleda praegu toimival viisil (nt kohtutäitur edastab arestimisakti muutmise või lõpetamise dokumendi paberkandjal või e-posti teel krediidi- ja makseasutusele, kes teeb vajalikud kanded oma infosüsteemis).

Säte ei puuduta elektroonilise arestimissüsteemi e-arest vahendusel seatud areste ja arestidega seotud toiminguid, mis on täitmisregistrisse üle viidud, ja mille edasine haldamine toimub seal. Täitmisregistri arestide osa asendas varasema elektroonilise arestimissüsteemi e-arest ja mõlemal juhul on tegemist registri kaudu seatud arestidega.

Kuigi registriväliselt hallatavate arestide hulk ajas järjest väheneb – vanad menetlused lõppevad, eelduslikult liituvad kõik krediidi- ja makseasutused täitmisregistriga ning registri tehnilisi võimalusi arendatakse vajaduse põhjal edasi, on õigusselguse huvides vaja seaduses sätestada ka reeglid kõnealuste erijuhtude tarbeks.

7. Muuta eelnõu § 2 (tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse (*TsMSRS*) muutmine) teksti ning sõnastada see järgmiselt:

² Enne täitmisregistri arestide osa rakendamist seati ja hallati areste elektroonilises arestimissüsteemis e-arest.

„Tsiiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) seaduse 1. peatükki täiendatakse paragrahviga 11⁹ järgmises sõnastuses:

„§ 11⁹. Täitemenetluse seadustiku § 63 lõike 2 kohaldamine

(1) Enne 2026. aasta 23. veebruari täitmisregistriga liitunud kasutajad ja täitemenetluse seadustiku §-s 63² ette nähtud infosüsteem peavad samuti vastama täitemenetluse seadustiku § 63 lõike 2 teises lauses nimetatud tingimusele.

(2) Politsei- ja Piirivalveameti ja Kaitsepolitseiameti infosüsteemid peavad vastama täitemenetluse seadustiku § 63 lõike 2 teises lauses nimetatud tingimusele hiljemalt 2026. aasta 1. oktoobril.”;

2) seaduse 1. peatükki täiendatakse paragrahviga 11¹⁰ järgmises sõnastuses:

„§ 11¹⁰. Täiteasja andmete kandmine täitmisregistrisse

Täiteasja, mis on lõpetatud enne selle täitmisregistris registreerimist, andmeid täitmisregistrisse ei kanta.”.

Selgitus: TsMSRS-i muutmise sätet tuleb täiendada §-ga 11¹⁰. Kuna lisatavad sätted ei jõustu samal ajal, tuleb need esitada kahe erineva muutmismuudatuse all selliselt, et senine § 2 tekst muutub punktiks 1 ja lisatav paragrahv on punkt 2. Kavandatud TsMSRS-i § 11⁹ sisu jääb samaks (üksnes sõna “tingimus” on lõikes 2 pandud ühtlustamise huvides ainsusesse sarnaselt lõikega 1), kuid vajalik on eelnõu § 2 muutmismuudatustes täpsustada, et uute paragrahvidega (§-d 11⁹ ja 11¹⁰) täiendatakse seaduse 1. peatükki, mitte 2. peatükki, kuivõrd tegemist on kahe peatüki piiiril asuvate normidega.

TMS-i § 63 lõike 6 kohaselt registreeritakse täiteasjad täitmisregistris. Sama paragrahvi lõike 8 punkt 1 näeb ette, et täitmisregistri kaudu tehakse muu hulgas kättesaadavaks andmed menetluses olevate ja lõpetatud täiteasjade kohta. Paragrahvi 11¹⁰ lisamine TsMSRS-i on vajalik, kuna praktikas oleks kõigi lõpetatud täiteasjade andmete täitmisregistris registreerimine ressursimahukas ja keerukas ülesanne, samuti puudub selleks vajadus. Suures mahus täiteasjade andmete üheaegne registris registreerimine on ettevalmistamisel ja sättega täpsustakse, et registrisse kantakse andmed registreerimise hetkel menetluses olevate täiteasjade kohta. Kui täiteasi on selleks ajaks lõpetatud, siis sellise täiteasja andmed registri kaudu kättesaadavad ei ole.

Varem lõpetatud täitemenetluste andmed on põhjendatud juhul kättesaadavad üldises korras asja viimasena menetlenud kohtutäituri või Koja kaudu. Kohtutäituri dokumentide hoidmise, üleandmise ja hävitamise kord on kehtestatud kohtutäiturimäärustiku 3. peatükis. Kõigi täiteasjade, mis lõpetatakse pärast täiteasja täitmisregistris registreerimist, andmed on täitmisregistris registri põhimääruses sätestatud ulatuses kättesaadavad.

8. Muuta eelnõu § 3 (seaduse jõustumine) teksti ja sõnastada see järgmiselt:

„Käesoleva seaduse § 1 punktid 1 ja 2 ning § 2 punkt 1 jõustuvad 2026. aasta 23. veebruaril.”.

Selgitus: muudatusega TsMSRS-i lisatava § 11¹⁰ kohta ei ole vaja jõustumise erinormi ja see jõustub üldises korras, mistõttu tuleb jõustumisnormis eraldi välja tuua eelnõu § 2 punkti 1 jõustumisaeg.